

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Neplatnost rozhodčí smlouvy - kdy lze považovat rozhodčí nálezy za exekuční titul? - II. díl

První část článku byla věnována zejména shrnutí závěrů současné judikatury vážící se k neplatnosti rozhodčích smluv, jež sjednávají pravomoc rozhodce ad hoc prostřednictvím právnických osob, které nejsou stálými rozhodčími soudy dle zákona a dále judikatury o výkonu rozhodčích nálezů vydaných na základě takto sjednaných rozhodčích smluv ve vztahu k otázce pravomoci rozhodce. Druhá část článku již pojednává o možných dopadech na práva jednotlivců a způsobech řešení, ať už de lege lata či de lege ferenda.

Prvním nepříznivým dopadem by tak mohla být překážka věci rozsouzené v podobě rozhodčího nálezu, v případě, že by se po neúspěšném pokusu a zahájení exekučního řízení, obrátila příslušná strana sporu se svým nárokem na soud. Za předpokladu, že exekuční soud takový rozhodčí nálezy za způsobilý exekuční titul ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, neshledá, věřiteli již nezbyvá, než se se svým nárokem obrátit na obecný soud. Pokud předpokládáme, že lhůta k podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu již marně uběhla, je vůbec možné připustit závěr o nedostatku podmínky řízení u obecného soudu v podobě překážky rei iudicatae? Ve svém důsledku by tak aplikovaná kombinace předmětných norem vytvářela mezeru v právu, tedy nikoli záměrně neupravenou oblast právních vztahů. Skutečnost, že by se jednalo o mezeru v právu dokládá zásada funkčního propojení práva hmotného s právem procesním, kdy v takovém případě by byla jednotlivci, jemuž náleží hmotná práva, ve svém důsledku upírána možnost domáhat se jejich ochrany. V případě, že by byla konstatována překážka rei iudicatae, v podstatě bychom tak připustili existenci procesněprávně relevantního rozhodnutí, jehož výkon by nebylo možné provést, a narušilo by se tak i funkční propojení v rámci řízení procesního, tedy návaznosti řízení nalézacího na vykonávací.

Pokud tedy připustíme nezpůsobilost takového rozhodčího nálezu být exekučním titulem, nelze si s ohledem na výše uvedené představit jiný postup, než připustit jinou možnost realizovat ochranu hmotných práv.

Vedle problematiky samotné možnosti zahájení řízení, ať už vykonávacího (exekučního) či případně nalézacího, nelze vzhledem k délce zákonné promlčecí doby vyloučit ani četnost práv v důsledku rozhodčího řízení promlčených. I pokud nezapočítáme do délky promlčecí lhůty délku rozhodčího řízení, nevyloučíme případy „nezaviněného“ uběhnutí lhůty. Naopak nevyhovět námitce promlčení například z důvodu rozporu s dobrými mravy by mohlo zasahovat do práv protistrany.

Shora uvedené „vedlejší účinky“ výkladu vedoucího ke ztíženému či až znemožněnému uplatnění a výkonu hmotných práv, tak v mnohých případech povedou ke škodě jednotlivců (povětšinou věřitelů, oprávněných). Odpovědným subjektem byl tak mohl být rozhodce. Podmínka zavinění by však byla naplněna až jeho rozhodovací činností po zveřejnění předmětných judikatorních závěrů, zda vůbec. Evidentně zde však vznikla škoda, když tato zřejmě nenastala v příčinné souvislosti s „vis maior“. Nestojí ovšem na druhé straně příčinné souvislosti přece jen „vyšší moc“, ovšem v jiném slova smyslu?

Vliv změny výkladového přístupu tak může být co do zásahu do práv jednotlivců, byť i v kontinentálním právním systému, výraznější, než změna učiněná prostřednictvím klasického legislativního procesu změnou zákona. Zákonodárce se musí zcela vyvarovat přímého retroaktivního působení takové normy a nepřímá retroaktivita je mnohdy zmírněna prostřednictvím intertemporálních ustanovení. Jednotlivec se nad to má alespoň možnost seznámit s legislativními záměry a v období legisvakační lhůty s již konečným zněním ještě neúčinných norem. Naopak pro závěry vyšších soudů, ač mají pouze quasiprecedenční charakter a formálně nenaplnují znaky obecné závaznosti, mnohdy mohou do práv jednotlivců zasáhnout stejně normativně a plošně jako obecně závazné normy, kdy jejich časový účinek nešetří práva jednotlivců jako tomu je u právních předpisů prostřednictvím zákazu retroaktivity a jejich dalšího intertemporálního režimu.

Vraceje se k problematice výkonu rozhodčích nálezů vydaných rozhodcem s nedostatečnou pravomocí v důsledku skutečnosti, že si v rozhodčí smlouvě strany sjednaly rozhodčí doložku (smlouvu), dle které je výběr rozhodce svěřen právnické osobě, která není stálým rozhodčím soudem dle zákona, nelze opomíjet vůli stran k založení pravomoci rozhodce. Navíc taková rozhodčí smlouva mohla být uzavřena a rozhodčí nález vydán v době před vyslovením vůbec prvního názoru o takové neplatnosti.

Opět zde lze spatřovat účinky, jež se v přeneseném slova smyslu až nápadně podobají právě retroaktivitě. Když pro oblast norem obsažených v právních předpisech jako formálně relevantních pramenech práva v kontinentální právní kultuře je takový postup nepřipustný, lze ho připustit v oblasti „quasinorem“ takových soudních rozhodnutí vyšších soudů, když tyto mají na jednotlivce nikoli méně významný dopad? Negativním dopadem by pak nemusel být pouze zásah do právní jistoty jednotlivců, nýbrž i reálně vzniklá škoda, a to zejména v případech promlčení předmětného práva.

Není pak tedy svým „retroaktivním“ přístupem k právům jednotlivců za vzniklé škody odpovědný primárně přece jen stát?

Není tedy takový přístup přístupem, jež nezohledňuje požadavek bdělosti subjektů o svých právech, jež nepřiměřeně omezuje smluvní autonomii a neprosazuje zásadu pacta sunt servanda? Není tak ve svém důsledku do právní jistoty subjektů (zejména pak věřitelů) zasaženo nad míru přípustnou, když zavedení předmětného výkladu na právní vztahy již existující se ve své podstatě podobá právě retroaktivitě?

Když si zároveň uvědomíme, kam má dle nedávné rekonstrukce soukromé právo směřovat, když klade důraz na vůli stran a odklání se od formalistického přístupu, není pak krok, kdy rozhodčí nález na základě existující, ač neplatné, rozhodčí smlouvy z výše uváděných důvodů, při absenci řízení o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu, nelze bez dalšího vykonat, krokem nové právní úpravy spíše protichůdným?

Respektující více základní zásady soukromého práva, jeví se mi vhodnějším spíše postup ponechání obrany proti rozhodčím nálezům, jež disponují vadami, ať už v důsledku neplatnosti rozhodčích smluv či jinými, na řízení o žalobě o zrušení rozhodčího nálezu. Pokud připustíme argument v podobě nespravedlnosti spočívající v nepodání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu z důvodu nikoli na straně případného navrhovatele v řízení o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu (tedy zpravidla žalovaného v řízení o vydání rozhodčího nálezu a popřípadě povinného v následném exekučním řízení), pak je zdá se na místě tuto problematiku řešit stále v rámci právního institutu, jež byl pro tyto účely zákonem založen, tedy zejména prostřednictvím žaloby na zrušení rozhodčího nálezu.

Postup nápravy důsledků nezákonných rozhodčích řízení prostřednictvím řízení exekučního považují pak spíše, než za prostředek takové právní ochrany, za prostředek nápravy nedokonalého fungování

zákonem k tomu primárně určených prostředků v podobě žaloby na zrušení rozhodčího nálezů, když potenciál této žaloby není beznadějně vyčerpán.

Mgr. Tereza Nováková,
advokátní koncipientka

[*] **Neplatnost rozhodčí smlouvy - kdy lze považovat rozhodčí nález za exekuční titul? - I. díl**, k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)